

Tämä on rinnakkaistallenne.

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Julkaisun tekijä(t): Hoppu, Petri; Luusua, Aale; Kauppinen, Petri; Hakosalo, Osmo

Julkaisun nimi: KanTaMus yhdistää tanssin ja musiikin

Julkaisuvuosi: 2021

Versio: Kustantajan versio

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Hoppu, P., Luusua, A., Kauppinen, P. & Hakosalo, O. (2021). KanTaMus yhdistää tanssin ja musiikin. *Kansanmusiikki*, (3), 14-15.

KanTaMus yhdistää tanssin ja musiikin

Liike ja ääni ovat aina kietoutuneet tiiviisti yhteen kaikissa kulttuureissa. Liike tuottaa ääntä vaikkapa viulun jousen kautta, ja ääni puolestaan liikuttaa ihmistä ja antaa usein syyn liikkumiseen. Yhdessä ne tuovat ihmisiä yhteen monin eri tavoin ja tuottavat elämään iloa ja sisältöä. Tästä syystä erityisesti kansanmusiikin ja kansantanssin toimintamuodoissa olettaisi olevan paljon yhteistä. Näin ei kuitenkaan Suomessa ole, mutta lopultakin asialle tehdään jotain.

Tanssin ja musiikin alojen pedagogiikka sekä harrastus- ja esitystoiminta ovat olleet suurelta osin erillisiä aina siitä asti, kun ne muotoutuivat 1800-luvun kansallisuusaatteen ja kansanvalistuksen myötä. Tähän on kuitenkin tulossa muutos, sillä Oulun ammattikorkeakoulu (Oamk) ja Oulun yliopisto ovat käynnistäneet Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittaman KanTaMus-hankkeen, jonka tarkoituksena on luoda kansantanssin ja -musiikin yhteistä pedagogiikkaa ja siitä ponnistavaa toimintaa.

Tyypillisesti kansantanssi ja -musiikki on Suomessa vuosikymmenten aikana totuttu näkemään erillisinä taidemuotoina, eikä niiden yhteistä ja yhteisöllistä taustaa ole ymmärretty oppilaitoksissa ja taidekentällä. Alojen käytännöt ovat eriytyneet ja harrastajaryhmät sirpaloituneet. Toimintatavat ovat kehittyneet korostuneesti esittävään taiteeseen tähtääviksi niin ammattilaisten kuin harrastajienkin keskuudessa. Kuitenkin kansanomaiset tanssi ja musiikki ovat alun perin kehittyneet osaksi yhteisöjen sosiaalista elämää, ja ne ovat tukeneet ihmisten hyvinvointia liikkumisen, ilmaisun ja sosiaalisen kuulumisen kautta kaikissa elämänvaiheissa ja -tilanteissa. KanTaMus-hankkeen tarkoituksena on tuoda tanssi ja musiikki takaisin yhteen perustavanlaatuisella tavalla, jotta niiden hyvinvointia voimakkaasti lisäävä luonne tulisi paremmin esiin. Hankkeessa halutaan myös nostaa suomalaisen kansantanssin ja -musiikin tasoa, tunnettuutta ja työllistävyyttä sekä edistää jatkuvaa oppimista näillä aloilla digitaalisten opetusmateriaalipakettien ja toimintaympäristöjen avulla.

Hanke pohjaa aiempaan kehitystyöhön ja näissä töissä kehitettyihin oivalluksiin ja konsepteihin. Hankkeessa hyödynne-

Osmo Hakosalo

KanTaMusen ensimmäinen työpaja käynnistyi elokuussa Oamkin tanssisaleilla. Vetäjänä Petri Kauppinen.

tään kansanmusiikin ja -tanssin pedagogiikkaa yhdistänyttä "Jamipaja"-kurssia, joka toteutettiin vuosina 2018–2019 kansanmusiikin opiskelijoille Centria ammattikorkeakoulussa. Jamipaja-toiminnan kautta ryhdyttiin kehittämään tanssin ja soiton yhteistä yhteisöllistä musiikki- ja tanssikasvatusta kansanmusiikin näkökulmasta. Kehollisuus, osallisuus ja vertaisoppiminen olivat tässä kokeilussa toiminnan teoreettinen ja käsitteellinen runko, joka mahdollisti käytännön kokeilun tarkastelun ja pedagogisen Jamipajakonseptin muotoilun. Jamipaja-toiminnan kokemukset ovat samansuuntaisia kuin oululaisen tanssinopettajakouluksen saamat. Oamk on ainoa suomalainen oppilaitos, joka kouluttaa tanssinopetuksen ammattilaisia kansantanssin tarpeisiin. Koko koulutuksen olemassaolon ajan Oamkissa on tiedostettu tarve jatkuvalle vuorovaikutukselle kansanmusiikkialan kanssa, ja vuoropuhelua kaivataan juuri oppilaitoksen ydinosaamisen eli kansantanssin opettamisen käytäntöjen ja pedagogiikan alueilla.

Yhteisiä pedagogisia malleja ja opetusmateriaaleja

Hanke haluaa ennen kaikkea rakentaa sekä ammattilaisille että harrastelijoille soveltuva toiminnallinen koulutusmalli kansanmusiikin ja kansantanssin leikkauksissa. Tavoite tukee erityisesti alan koulutuksen tarjonnan ja laadun parantamista. Koulutusmallin perusajatukseksi on ajatus elinikäisestä oppimisesta ja osallisuudesta. Pedagogisesti hankkeessa tarkastellaan tanssia ja musiikkia yhteisöpedagogiikan, vertaisoppisuuden, jatkuvan oppimisen, kehollisuuden ja osallistavuuden kautta. Hankkeessa yhdistetään kansanmusiikin ja kansantanssin näkökulmia laajasti ja vahvistetaan samalla paikallisen perinteen asemaa ja inklusiivista luonnetta yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Kansanperinteeseen linkittyvä tanssiuus ja muusikkous alkavat tämän projektin myötä fuusioitua kokonaisvaltaiseksi vuorovaikutteiseksi toiminnaksi.

Lisäksi hankkeen tavoitteena on kehittää jatkuvaan oppimiseen perustuvia

yhteisöllisiä ja kehollisia menetelmiä, oppimateriaaleja ja toimintaympäristöjä digitaalisen vuorovaikutuksen suuntaan. Hanke huomioi alaa koskevan digitaaliseen murroksen ja hyödyntää sen avaamia uusia mahdollisuuksia taidealojen työllistäjänä. Digitaalisuuden lisääntyminen ei ole ongelmatonta, vaan se synnyttää useita pedagogisia haasteita. Keskeisiä kysymyksiä ovat, kuinka kansantanssin ja -musiikin pedagogiikan periaatteet, yhteisöllisyys, yhtenäisyys ja kehollisuus, voivat toteutua digitaalisissa ympäristöissä, kuinka hiljentyminen, keskittyminen ja kuuntelu onnistuvat digitaalisia välineitä käytettäessä ja miten tunnetason yhteys sekä aivojen virittyminen samalle taajuudelle (kinesteettinen empatia) voidaan saavuttaa digitaalisesti. Hanke tarttuu kuitenkin näihin haasteisiin, sillä maailmanlaajuisen pandemia on korostanut digitaalisten menetelmien ja materiaalien tärkeyttä suhdanne- ja kriisialteilla taidealoilla.

Hanke pyrkii myös tarjoamaan uusia työllistymisen mahdollisuuksia kansanmusiikin ja kansantanssin ammattilaisille luomalla aloja yhdistäviä toimintamuotoja, jotka tavoittavat laajoja harrastajajoukkoja ja joihin osallistuminen on matalan kynnyksen takana. Hankkeessa tuotettavia materiaalipaketteja ja yhteisölähtöistä pedagogiikkaa voivat soveltaa myös taidelähtöisiä menetelmiä käyttävät toimijat monissa ympäristöissä, esimerkiksi vanhustyössä, maahanmuuttajien kotoutustoiminnassa tai muiden erityisryhmien kanssa. Kansanmusiikki ja -tanssi tarjoavat paljon monen tasoista materiaalia helposti käytettäväksi tällaisiin ympäristöihin ja hankkeessa tuotettavat oppimateriaalipakit sopivat suoraan sinne.

Tähtäimessä yhdistyvä taidekenttä

Hankkeen tanssia ja musiikkia yhdistävänä pedagogisena lähtökohtana voidaan nähdä eräänlaisen ”pelaamisen” tai pelimanniuden ideaali. Opettaja on ”pelaajana” sosiaalisesti taitava innostaja, jonka tilannetaju rakentuu laajan ihmistuntemuksen kautta. Oivallisesti yhteisössään pelaavassa tanssin- ja musiikinopettajassa yhdistyy muusikkous, tanssijuus ja näihin ankkuroitua kehollisen perinteen jakamisen taito. Ammattitaitoinen ”pelaaja” osaa kommunikoida tanssin ja musiikin kanssa ja niiden välityksellä. Hankkeessa kehitetään yhteinen pedagoginen kieli ja yhteisiä toimintamalleja, jotka kommunikoivat sulavasti useaan eri suuntaan 2020-luvun monisäikeisessä ja muuttuvassa toimintaympäristössä.

Hankkeen ytimessä on ajatus yhteisöllisestä kokemuksesta, jossa ei ole niin

Jenna-Riikka Mäkinen

Hambon syvintä olemusta etsimässä.

tärkeää, mitä yksittäistä kappaletta soitetaan tai tanssitaan, vaan se, että sitä tehdään yhdessä. Tämä myös sanoitetaan auki pedagogisessa mallissa, koska se itsessään vahvistaa jaettavaa kokemusta ja sen ymmärtämistä. Yhteisten kokemusten, käsitteiden ja toimintatapojen tavoitteena on tuoda yhteen musiikin ja tanssin harrastajat. Kohtaamisten tulee olla aidosti kokonaisvaltaisia, jolloin yhteinen tekeminen läpäisee koko oman ydinosaamisen tai -kiinnostuksen. Mukaan lähteneille tarjoutuu mahdollisuus oppia jotain uutta.

Hankkeessa kansantanssin ja -musiikin yhteinen pedagogiikka kehitetään alusta asti niin, että sitä voidaan toteuttaa sekä lähiopetuksena että digitaalisten välineiden kautta. Digitaalinen ympäristö tarjoaa haasteiden lisäksi myös mahdollisuuksia, jotka helpottavat perinteen säilyttämistä, kehittämistä ja siirtämistä tuleville sukupolville. Toisen kohtaaminen, koskettaminen ja elävä kolmiulotteinen sosiaalinen tilanne ovat tuki edelleen perinnealojen vahvuustekijöitä. Tätä ominaisuutta ei pyritä häivyttämään, mutta digitaalinen

ulottuvuus avaa hankkeessa tuotetun materiaalin kaikkien saataville: se tarjoaa mahdollisuuden vuorovaikutukseen ja reflektointiin ajasta, paikasta ja ympäristöstä riippumatta.

Pohjois-Pohjanmaalla on laajasti osaamista ammattilais- ja harrastajakentällä kummassakin taidemuodossa. Oululla on mahdollisuus profiloitua uuden pedagogisen aihekokonaisuuden kehittäjänä ja olla siinä nyt edelläkävijänä. Kansanmusiikin ja -tanssin yhteistyöverkosto on täällä jo kattava, ja hankkeessa tehdään yhteistyötä myös esimerkiksi Sibelius-Akatemian kansanmusiikin opiskelijoiden kanssa. Menestyksekkään Oulu 2026 -kulttuuripääkaupunkihankkeen myötä kaupungissa on havaittavissa aitoa halua pysyvään kulttuuri-ilmastonmuutokseen. KanTaMus-hanke tuottaa kansanmusiikin ja kansantanssin yhteisöille konkreettisia työkaluja ja menetelmiä uudenlaisen, liikkeen, äänen ja osallistujien yhteydestä lähtevän pedagogiikan ja taiteen tekemiseen. ■

Kirjoittajat työskentelevät KanTaMus-hankkeessa